

l'Heptateuc lionès)⁷ i també figura un *chava* en una capitular carolíngia («si fuerit involata aut occisa --- *chava*», que Rayn. cita dels *Capitularia* de Baluze I, 48).

En fi acabo indicant el grup indoeuropeu a què això pertany, cap al qual em crida l'atenció la forma *sová* que té el nom de l'òliba en els clàssics russos.⁸ Els eslavistes i restants indoeuropeïstes estan d'acord (recordem que la *κ*-indoeur. ha d'aparèixer com a *s*-eslava i armènia, com a *š* lituana) que el grup eslau format per aquest nom rus de l'òliba, l'eslavó serbi *sova* (trad. γλαύξ), sbcr. *sōva*, eslovè *sóva*, txec i eslovínx *sova*, pol. i lusaci *sowa*, ucr. *sová*, és germà del bretó ant. *couann* (=fr. *chouan*, CAUANNUS), bret. *kaouen*, ky. *cuan* 'òliba nocturna', a-al. ant. *hūwo* id., i el seu diminutiu *hūwila* (del francic UWWILA ha de venir el nostre ÒLIBA); veg. Vasmer-Trubáček, *Etim. Slovař Russk. Iazyka* III, 704; Walde-H. I, 184; i fins Meillet ho accepta (amb reserves, en *Études sur le vocab. du V. Slave*, 248); i que tot això troba una arrel en el verb lit. *šaukti* 'cridar' (d'on d'altra banda arm. *sag* 'oca').⁹

Però d'altra banda Vasmer i l'eminent baltista Trautmann (*Baltisch-Slawisches Wörterbuch*, p. 300) estan d'acord que això no es pot separar d'unes formes lituanes del nom d'aquests còrvids: *kóvas* m. i *kóva* f. 'cornella', *nakti-kóva* 'òliba' (literalment 'cornella nocturna'), letó *kouārnis* 'cornella' («jack daw», Turkina, *Latv.-Angl. Vārānica*), i fins un *kāva* 'cornella' en dialectes russos; però com sigui que aquesta *k*- és pròpia de les llengües de *centum* (i no de *sátəm*, com ho són el lituà i l'eslau) em sembla a mi evident que aquestes formes lituanes i balto-russes no poden ser més que manllevades del sorotàptic, llengua de *centum*, però veïna immediata del bàltic en la primitiva nebulosa indoeuropea. Aquesta seria, doncs, la nacionalitat primitiva de l'arrel substràtica KAU- que hem estudiat ací i a CUCALA.

I *gamarús*? Perquè aquest, molt més que *gaús*, és avui el nom conegut del *Strix aluco*, ocell semblant a l'òliba, però més gros (*BDC* x, 75): si no estic mal informat avui és d'ús general en els bisbats d'Elna i Girona, però també a tota la zona a l'esquerra del Llobregat i fins a les dues riberes del riu, per més que molts (i més com més al Sud es va) només el coneguin en el sentit d'home estúpid, dit generalment en manera d'injúria o impropri (el plural és *gamarussos*, sentit moltes vegades, de cap manera *-usos* com posa *AlcM* en un ex. de Bertrana). I no obstant ser tan conegut, cap lexicògraf no l'havia registrat encara fins a l'ed. de 1864¹⁰ del Lab. i el *DAG*. (sense autoritats en aquest).

En el Maresme no en tinc nota segura més que de l'ús figurat («no siguis *gamarús*!»), Horsavinyà-Pineda, 1971), i ho he sentit a barcelonins, santponencs etc. ja de jove. Així figura en Ruyra. «Aquell *gamarús d'en ---*», sentit moltes vegades al meu pare i amics. «La cova on segrestaren l'hereu de Darnius --- ens hi atansàrem a poc a poc -- quan heus aquí que una veu d'home va travessar el nostre silenci, com una

ganivetada. —Miquel! —va dir. L'havíem sentida? No l'havíem sentida? ¿Era una veu d'home, gemec del *gamarús* o il·lusió sonora del nostre espaordiment? El cas és que ningú de nosaltres s'anomenava així», Coromines (*Elogi de les Muntanyes*, 1920, O. C., 1510b4).

A desgrat d'aquesta data moderna, em sembla que no es pot dubtar¹¹ que tenim ací una formació paral·lela a la del sinònim *gaús*, en relació amb el qual ha d'estar en la mateixa proporció que el quasi-sinònim i també pre-romà *busaroc*/BISAROCA enfront de *bisoc*/bisoc. Seria, doncs, KAV-AR-UKIO- al costat de KAV-UKIO-. Però resta a explicar la *-m-*: ¿potser un fenomen de fonètica cèltica o basca?. Em sembla, però, increïble per diverses raons.¹² Més aviat hi haurà contaminació. I potser es tracta del mot occità que suggereix Sainéan, si bé fóra amb caràcter de contaminació, no d'etimologia veritable. Potser, doncs, hi hagué realment un *ga(t)mara* 'gat' (cf. *gatnau* en GARNEU) que, encreuant-se amb *gaús*, o amb el suposat **gavarús*, va donar *gamarús*. O bé la de *gamat* (mot nòrdic en català, o bé occità, com ho és *gaús/gamarús*): de fet el *gamarús* és el voltor ataquen sobretot els animals gamats, i llur niu sol ser un cau de brutícia i d'ossos de mort (cf. supra *caús* 'brut' a Tremp).

Més convincent que tot em sembla, però, admetre encreuament de **gavarús* (que ja des d'antic començaria a usar-se per 'estúpid') amb l'oc. o cat. antic *gamús* «niais, sot», que de fet ja fou usat pel nostre Guillem de Berguedà a la fi del S. XII: «Ben fo ver quez en Berguedan / fe bastir¹³ lo bisbe *gamús* / per forsar soberga via,¹⁴ / on à morz cent homes e plus» (Bartsch, *Denkmäler*, 127.16), i el *PSW* en cita tres o quatre exemples més (IV, 28), també de cap al S. XIII, i de sentit tant o més clar: «d'on ben es *gamus* qui no-s plora / sos pecatz e sos falhimens»; algun d'ells amb la variant *camús* (fr. *camus* i cat. *camús* amb aquest sentit i el de 'xato, rom'); en un altre cas no és dit per un català però sí aplicat als catalans pels nostres adversaris: «ara-m digatz, *catalanesc camús*, / on es lo pretz que soliatz aver».¹⁵ I el cas és que si mirem el gravat que ens dóna *AlcM* d'un *gamarús*, salta a la vista una «fesomia» de nas *camús* o aplatat! És una contaminació que s'imposava.

¹ Variant que pogué néixer sigui per dissimilació en *lo gaús*, sigui per influència d'*aguiló/aligot*. —

² L'ed. Schutz porta «esparvier --- adobat / ab *caveca* e ab nozol» segons el ms. bàsic, v. 771, si bé Schutz ha llegit *caneta*, però em sembla clar que hauria hagut de llegir *caueca* (segons el facsímil la *u* i la *n* són iguals en aquest ms., i ja és sabut que la *c* i la *t* s'assemblen molt en tots els d'aquest temps); el ms. catalanitzat ho canvia en *ab sueta o ab mussol* segons Schutz, i sembla que hauria llegit millor *siueca* (= *xibeca*), sense deixar-se desviar pel record del fr. *chouette*, car *su-* fóra inexplicable com a forma afí a la francesa. — ³ És ben possible que un **gabieca* o **gabeca* vagi existir abans a l'Alt Aragó, si bé el que jo vaig sentir a la vall d'Ordesa és *babiáka* (1966) i Kuhn va anotar el mateix per a «especie de buho» a Fiscal i a Biescas de Tena